

POCIĄGNAĆ (123) *vb pf*

o jasne.

inf pociągnąć (32). ◇ *fut 1 sg* pociągnę (5). ◇ *2 sg* pociągniesz (4). ◇ *3 sg* pociągnie (36). ◇ *1 pl* pociągniemy (2). ◇ *3 pl* pociągną (8). ◇ *praet 1 sg m* pociągnąłem (1). ◇ *3 sg m* pociągnął (16). *f* pociągnęła (1). ◇ *1 pl m pers -smy* pociągnęli [zapis: -eli] (2). ◇ *3 pl m pers* pociągnęli (3). ◇ *plusq 3 sg m* był pociągnął (1). ◇ *imp 2 sg* pociągni (3) *BibRadz, Mącz, GrabowSet*, pocięgni (1) *RejZwierz*. ◇ *3 sg* niechaj pociągnie (1). ◇ *con 2 sg m* byś pociągnął (1). ◇ *3 sg m* by pociągnął (3). *n* by pociągnęło (1). ◇ *impers praet* pociągniono (1). ◇ *part praet act* pociągnąwszy (1).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI w. (dwa z niżej notowanych przykładów).

1. Działając jakąś siłą, przyciągnąć ku sobie (15) :

pociągnąć czego (1): Vtrzy boty/ boć zgniły/ y śmierdząc z nich śpary. Pocięgni ich ku gorze/ nápołyć śprochniały/ Napiętki podle nogi/ przyłzwy odpadały. *RejZwierz* 139v.

pociągnąć co a. czego (2): *SienLek* 116; nigdy nie brząknie dzwonek, aż go musi Kto pociągnąć. *CiekPotr* 76.

pociągnąć komu, czemu (żywotne) (2): Możec ná to miełtce/ wziąć włos końki/ á wetknąć mu [koniowi] go ździebłkiem łomy: á gdy mu go zaś ná zad pociągnie/ tedy łye mocz zá nim rzući. *SienLek* 113. *Cf przyciągnąć komu co ku czemu.*

pociągnąć komu co ku czemu (1): Potym [niewiasta] niechay rowno ná wznák lęże/ á niechay ią druga mocna/ zá nogi wymie/ á niechay iey ie rowno ku pierśiam pociągnie *SienLek* 116.

Przen [czego a. co] (2) :

Zwrot: »pociągnąć kota« = *ośmieszyć się (1):* To iełt śczęśliwy/ czyy śtirnik iełt cnotá/ Iuż nie pociągnie zá głupimi kotá. *GosłCast* 55.

Szereg: »pociągnąć ani nachylić« (1): dla thego dworzáninowi bącznie w thym pośtepować przydzie/ áby wważył czo może być trefnie/ á czo iákoby drwá gryżł: y co łatwie ku rzeczy przypádnie/ á co łie nieda pociągnąć/ áni náchylić *GórńDworz* P8v.

a. Szarpnąć [za co] (3) : *RejZwierc* 92; Wenus [...] Tę [Helenę] między Trojankami na wieży zastała, A pociągnąwszy za płaszcz, z nią się umawiała. *KochMon* 32.

pociągnąć czego a. co [żywotne] (1): A gdy go zá ogon pociągnie/ A koń łye záłye mocnie odwiedzie/ Táki mocny y trwały będzie. *SienLek* 188.

b. Naprężyć (2) :

Zwrot: »pociągnąć łuk« [szyk zmienny] (2): *BielKron* 56v; Y śtrzelec łuku łwego nie pociągnie/ aż łobie pirwey cel vpátrzy do ktorego śtrzelić ma. *RejZwierc* 22v.

c. Wprowadzić w ruch, działając na odległość (o działaniu magnesu lub lekarstw z niego) [co] (4) : Też Magnes gdi będzie obmazan łokiem czołnkowym, albo zczebule/ nie pociągnie żelaza. *FalZioł* IV 55d, IV 55d.

pociągnąć k sobie (2): (nagł) Krew łtanowic [!]. (–) Naprzod wezmi ziela ktore zową barwinek liłtkow iego/ y theż liłtkow ieżynowych/ [...] nakładz ich do vłt obogich/ y też do ciała obogich przyłóż gdzie kolwiek daleko rany, á pociągnie k łobie krew/ á tak do rany nie poydzie *FalZioł* V 117, IV 55d.

2. *Pójść w zaprzęg (1)* :

[*pociągnąć skąd*: Nulla est tam facilis res quin difficilis fiet, quam inuitus facias. Który ma leniwe ledzwie [!]/ Ten y zgory nie pociągnie. *TerentMatKęť R6v.*]

Przen (1) :

Zwrot: »jarczmo pociągnąć« (1): Bo [święci męczennicy] Kościół iako łupy w łpieraia/ iako wieze go bronia/ [...] á iako wołowie iednąką chęcią/ y fercem iarczmo łodkie Chryłtułowe pociągnęli. *SkarŻyw 131.*

3. *Skierować dalej (prawdopodobnie kontaminacja struktur „koń ciągnie wóz” oraz „wozy ciągną dokąd” cf znacz. 11.) [co] (1)* : Tákże ktho woźnikow ná ten čás niemiał/ ten náiał formána/ ábo v ktorego s pánow Rad ná odwoz wyprosił koni/ y połłał do Ráiu po owies: A tám iuż też byli dobrze przed tym záłłáli/ kto miał the wozy pociągnąć dáley. *GórnDworz S5v.*

4. *Przedłużyć trwanie; perduxere, provehere Mącz [czego] (3)* : Provexiti orationem meam vestra benignitas, Pociągnęła dáley moyey rzeczy wáłzá łáská/ y pilne słuchanie. *Mącz 477d, 96d*; Ale gdyby też pomiernie/ poćiwię/ pobożnie/ á łkromnie czálów łwych vżywał/ tedyby y rołkofznie żyw był/ y dłużeyby łobie tego żywotá pociągnąć mogł *RejŻwierc 157.*

5. *Powołać pod sąd; oskarżyć; trahere Mącz, Vulg, JanStat; convenire, rapere, protrahere Mącz; citare, evocare JanStat [w tym: kogo (19)] (21)* : *UstPraw Kv*; KToby pozwał Kommiłsarze áłbo łąd/ áłbo vrząd o iáki połtępek/ á tákowy byłby przekazan w tym/ iż ie niełufznie pociągnął/ będzie winien káždému z ofobná támże dwoie czwórnaście grzywien zá winę dáć *SarnStat 469 [idem UstPraw, SarnStat (2)], 843, 1276.*

pociągnąć około czego (1): A zwłascza czo pan Viernosz pocziągnął w prawo przeth Iego Krolewską Mcz. albo gdzieszkolwiek ydzyey [!] xyedza oborskiego okolo tego yako by on miał iego plebana w pravo poczięgacz prawem kortyzanskym o pensią [...] thedy [...] *ZapWar 1550 nr 2665.*

pociągnąć o co (3): *SarnStat 585*; áli Pan Ewángelicki brát/ [...] o zdrowie/ máiętność/ y poćiwość mię pociągnie. *PowodPr 45. Cf pociągnąć o co czym.*

pociągnąć o co czym (1): Temv włłemv ivz Execucią vczynicz chcemy. [...] aivz niektore ofoby otołmy przedlię nálemi pozvy łiftownemi pocziągnęli. *ComCrac 14v.*

pociągnąć przed kogo, przed co (8): *ZapWar 1550 nr 2665*; gdy mię przed Senat pociągną áłbo przed Ráde/ tedy będę wiedzyał cobych miał mowić *BielKron 109*; Rapere aliquem ad praetorem, Przed woytá kogo pociągnąć. *Mącz 346a. Cf Zwroty.*

Zwroty: »do prawa, w prawo, na prawo, przed prawo, przed prawem, wedle prawa pociągnąć« = *in ius convenire a. trahere Mącz; trahere ad iudicem Vulg; ad ius evocare, ad iudicium trahere JanStat [szyk zmienny] (2:2:1:1:1)*; a my wssyczczy bendziem vinny iemu czierpiecz na wssyczkich mieszczach kthemu iesli ze by nas chciał w ktorekolwiek prawo pocziągnąć choc tesz dwu albo iednego przet ktori kolwiek sąnd *ZapWar 1549 nr 2657, 1550 nr 2665*; In ius trahere aliquem, Przed práwo pociągnąć/ pozwać. *Mącz 460c*; Convenire aliquem in ius, Poćiągnąć kogo ná práwo. *Mącz 481d, 354d; SarnStat 216, 585, 1167.*

»do sądu, przed sąd, na sąd, przed sędziego pociągnąć« = *ad iudicium protrahere Mącz; ad iudicium trahere Vulg, JanStat [szyk zmienny] (2:2:1:1)*: *LibLeg 6/115v; ZapWar 1549 nr 2657*; Eo ipso timore

ad iudicium protraxit, Ná ład pociągnął *Mqcz* 462a; łtárayże łię w drodze iákobyś był wolen od niego: by cię łnac nie pociągnął przed łędźiego *WujNT Luc* 12/58; *SarnStat* 585, 664; [*ErazmJęzyk* E6].

»pociągnąć przed urząd« (1): thedy y [*tj. człowieka*] ma poczyagnacz przed vrzand a on łię ma spravovacz y karan bicz yako ozlodzieysthwo *LibLeg* 6/117v.

Szereg: »pociągnąć i obżáłowác« (1): Postulare reum, Pociągnąć y obżáłowác kogo przed právem. *Mqcz* 354d.

6. Spowodowác, wywołác [co] (4): ielli tákie łtáránie vczyni/ że łię ná te dwie cnoćie z dáru Bożego zdobędzie/ y owłzem gdy iednę prawdźiwie otrzyma/ y drugá záráz pociągnie/ gdyż iedná z drugiey płynie *WysKaz* 4.

Zwroty: »na się pociągnąć« (1): Niełcześnie dobrowolné/ áli wnet przybędzie/ Które ná łię pociągniełz *GosłCast* 70.

»za sobá pociągnąć« (2): *RejAp* 178; Gniew/ waśń/ á chęć łzkodzenia/ w trąćily was w to łzaleńtwo y łerdecná ślepotę: czego ielli niezbędźiecie/ tedyć wiewłze złości za łobá pociągná [*grandiora secum scelera pertrahant*]. *ModrzBaz* 65.

7. Sprawić, aby ktoś jakoś postąpił, udał się dokądś; skłonić, namówić; trahere *Modrz, Vulg, PolAnt* [*kogo*] (51) :

pociągnąć do czego (5): *RejPos* 253v; Thu cie iedni pociągná do miłości/ drudzy do Muzyki/ drudzy cie pilno będą námawiác ábyś z nimi pograł *RejZwierc* 25; *SkarKazSej* 691a. *Cf pociągnąć do czego czym*.

pociągnąć do kogo (3): która [*Bona*]/ ponieważ łie rodziłá we Włofzech [...]/ pociągnie do wálzéry kró: M. za łobá nie iedno Neápolim y królestwo Barłkié/ ále y Weneckie páńłtwo y Lámbárdiá *OrzJan* 128. *Cf* »do siebie pociągnąć«.

pociągnąć do czego [= dokąd] (1): Táł iż iedną toniá y iednym kazániem pociągnął do łwey łodzi/ to iest do kościóła Chriftułowego/ wielkie mnołtwo ludzi *WujNT* 211.

pociągnąć do czego czym (2): *WujNT* 211; V Turkow ielzce mniey wiadomości o právym Bogu. bo ich Máchomet [...] cudow nie czynił/ łzábłá á rołkószámi do plotek łwoich łudźie pociągnął. *SkarKaz* 276a.

pociągnąć na co (2): *RejZwierc* B4; á ty do pieklá łtrácony/ y pograżony być małz/ y poznáłz iákies miał ty Bogi/ ktorzy cię nigdy nie włpomogá/ ále ráczey łami cię ná vcześnictwo wiecznych máł pociągná. *SkarŻyw* 444.

pociągnąć dokąd (1): Aleby trzebá wroćić zásię náład onę *Constitutia* [!]/ iżby Krol [...] mogł was pociągnąć za gránice/ y trzymác iáká chwilę nie tęł czás/ ktory iest nowo náznáczony. *GórnRozm* M.

Zwrot: »za sobá, do siebie pociągnąć« [*szyk zmienny*] (5:2): Bo gdzie chudy vbogá za łobá pociągnie/ Prętko łie miedzy nimi wnet łzpital záłágnie. *RejFig* Dd2v; *RejPos* 276; *SkarŻyw* 493; A kiedy łię tácy dwa tráfiá/ ktorzy ná łię nie czyniác *protestatiew* [...]/ áni łię chcąc prawowác [...]/ ieden ná drugiego woylko zbierze/ y po puł Korony káždy za łobá pociągnie/ iákoż tu práwo pokoy czyni? *GórnRozm* C3; *OrzJan* 128; *WujNT* 174; *SkarKazSej* 691a.

a. Sprawić, aby ktoś poszedł tam, gdzie jest ten, co tego chce (2) : Pociągniz mię/ á pobieźemy za tobá/ [...] á będziem łię wefelić y rádowác w tobie *BibRadz Cant* 1/3.

Zwrot: »za sobą [na co] pociągnąć« (1): A tym czáfem Dyabeł [...] pobudza ie [ludzi] do zábijánia/ y do wízelákich złości/ áby obraz Boży [tj. człowieka] ółzpecił/ wízelákiami nędzami záválił/ á záfobą ná wieczne męki pociągnął [ut ... *secum ad aeterna supplicia trahat*]. *ModrzBaz* 64v.

b. *O Bogu*: dać łaskę wiary, życia według przykazań, udzielić zbawienia (35) : gdyż żaden z nas ná ty wdzięczne gody gotować łie łam nie może/ áż kogo ty łam pociągnąć bédzielz raczył *RejPos* 160v, 209, 230v, 289, [308]v; *WujNT Ioann* 6/44, s. 329; iáko Syn Boży mowi: Nikt do mnie nie przychodzi/ áż kogo Oćiec moy pociągnie *SkarKaz* 347b.

pociągnąć do czego (5): Wnet Pan łnádnie záváždy go pociągnie do tego/ Ze znaydzye łłufzną drogę wíżedy do dobrego. *RejWiz* 135v; *RejAp* 44v, 46; Nie boyćie łię dobre dzieći/ opátrność Bogá Kátholickiego nád wámi/ ktory záf modlitwą wáłzáf/ łerce oycowłkie zmiękczy/ y záf wámi ie do zbáwienia pociągnie. *SkarKaz* 44a, 418b.

pociągnąć do kogo [= *Boga*] (9): iż żadnemi wymyłły/ mądrołciámi [...] nikt nie pozna Bogá Oycá iego niebiełkiego/ iedno kogo on pociągnąć raczy do niego *RejPos* 289. *Cf pociągnąć do kogo czym*; »pociągnąć do siebie«.

pociągnąć do czego [= *dokąd*] (3): O iákazby to byłáf záfłość/ [...] áby nas Pan záf łobáf do tych obiecáných páłacow/ ktore nám táf zgotowáf raczył/ pociągnąć nie miał *RejPos* [136], 61v [2 r.].

pociągnąć do kogo czym (1): Iż żaden namędrłzemi wymyłły łwemi [...] nie może poznáf Bogá Oycá iego niebiełkiego/ iedno kogo z miłofierdzya łwego pociągnie do niego ten łwięty á obwołány Syn iego łwiętemi łłowy łwemi *RejPos* 288v.

pociągnąć k czemu (1): *RejWiz* 133v *cf* »pociągnąć a przywieść«.

[*pociągnąć za kim dokąd*: Ale co prędzey mnie do krefu żywotáf doprowádzíwłzy/ racz záf tobáf pociągnąć/ táf kedy ty teraz z tryumfem połtępuiefz. *BzowRóz* 92.]

W przeciwstawieniu: »pociągnąć ... popchnąć« (1): Ale ktho wzgárdzi łwięte łłowáf á miłofłiwe vpominánia iego/ iuz nie tylko áby go pociągnąć miał/ ále go owłzem obiecaf popchnąć záf łzalonym rozmyłłem iego *RejAp* 44v.

W porównaniu (1): [*Bóg*] pewno cie nie ináczey iedno iáko záf rękaw pociągnie záf łobáf. *RejAp* 198v.

Zwrot: »pociągnąć za sobą, do siebie, ku sobie« [*szyk zmienny*] (8:7:1): *RejAp* 44v, 198v; Bo tho y łam Pan powiedzyláf: Iż nikt záf mnáf íć nie może/ iedno kogo ia pociągnę záf łobáf. *RejPos* [136], [136] [2 r.], [137], [154], 165v, 239 (11); [*anioł*] iáłnołciáf/ pięknołciáf a włpániáłáf łwoiáf twarzáf Aniefłkáf/ poćiągnął do łiebie lud włzćiek/ íłz łię zbiezáf do nie^g. *SkarŻyw* 557; [*Jezus mówi*]: Odmiefł trofki moy Oycze/ poćiągni ku łobie/ Policz mnie miefdzy twoie *GrabowSet* E4; A iáf iefli będe podwłżłzon od łiemie/ poćiągnę włzytko do łiebie [*traham ad meipsum*]. *WujNT Ioann* 12/32.

Szeregi: »pociągnąć a przywieść« (1): A bez Pánáf nie mozem nic czýnić dobrego. Áż Pan kogo pociągnie á przywiefdzye ktemu *RejWiz* 133v.

»pociągnąć a zawołać« (1): áłifz ty [*Panie*] kogo z miłofierdzya łwego pociągniefz á záfwołáf do they wdzięczney winnicze łwoiey *RejPos* 61v.

8. *Narysować coś długiego* [co] (2) : Vel lineam duc ne prorsus nihil facias, Pociągni ácz nie yednę kréskę ábył wđdy nieco czinił. *Mqcz* 243a, 194b.

9. Naostrzyć osełkę [czego a. co czym] (1) : Bo y źrzebiec rychley fie obráca kiedy mu oftrog dodádzą y noź ołtrzeyfzy kiedy go ogniwkim álbo muładkiem pociągną. *RejZwierc* 112v.

10. Poddać torturom; quaestionem a. tormenta adhibere *Mącz* [w tym: kogo (2)] (3) :

[*pociągnąć* czym: A gdy go [= *torturowanego*] klobą pociągnął/ prosił [*Andolon*] o ípułzczenie. *HistFort* o8v.]

W połączeniu szeregowym (1): *Tormenta adhibere*, *Męczyć/ pociągnąć/ przypiec. Mącz* 458d.

Szereg: »męczyć, pociągnąć« [szyk 1:1] (2): *Quaesitum est in ipsos delatores, Męczono/ pociągniono też łamy wydawce álbo zdrayce. Mącz* 336a, 336b. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

11. Udać się w drogę, ruszyć; ascendere, inire, ire *Vulg; descendere, venire* *PolAnt; progredi* *Modrz* (21) :

a. Gromadnie (zwykle o wojsku) (19) : *LibLeg* 10/146; A Stárołtá Zmodźki ze wśzyłtką mocą Litewfką [...] pociągnął z Tátárámi Zawolfkimi *StryjKron* 682.

pociągnąć na kogo (1): tedi łíie rozdziela na dwoye yedny softaná na budzinyv a drudzi pocziagną na was. *LibLeg* 11/45.

pociągnąć za kim (1): miłmi dla tich prziczin dla swich łzkod zanymy poczyągnely *LibLeg* 11/90v.

pociągnąć dokąd (8): [*Kupiec*] K miáltu z nim ípołem pociągnął. *BierEz* A4v; *MiechGlab* 14; [*Sędziak*] pocziągnal zniektorimy livdzmy fwimy y Z ynschimy sedziamy nałchimy [...] kv zamkv naschemv *Thehinfkie*^{mv} *LibLeg* 11/84, 11/64; *ConPiotr* 32; A ia zaś y bráth moy Ionáthás/ pociągniemy do Gáláádythym. *Leop* 1.*Mach* 5/17; pociągnę ia zá pomocą Bogá wńzechmogącego iutro fwámi/ ołobą fwą/ tám gdzie niektorzy bezemnie ciągnąć mieli. *BielKron* 306v; bo chocia Marszałkiem tedy niewie ywieleludzi potrzeba Panu Hetmanowi ydokąd pociągnie. *ActReg* 10.

pociągnąć którędy (1): A tak ípráwnemu Wodzowi woýfká/ należy wiedzieć y ípíłáne mieć mieýfcá wśzyłtki ty przes ktore woýfko má wieść/ iefli gory/ iefli chrofty/ iefli rzeki/ iefli błotá/ má tho wśzyłzko [!] pierwey ná ípíłku mieć niż przes nie pociągnie *BielSpr* 7v.

Zwroty: »pociągnąć w drogę, drogą« [szyk zmienny] (1:1): Y rzekł: Ktorą drogą pociągniemy [*per quam viam ascendemus*]? *Leop* 4.*Reg* 3/8; Będzie muśiał káždy ftáwić się z końmi/ zbroią/ y wśzelkiem woieniym naczyniem/ pirwey niżli pociągnie w drogę [*priusquam sit iter ineundum*] *ModrzBaz* 116v.

»pociągnąć przeciw nieprzyjacielowi« [szyk zmienny] (2): *BielKron* 436v; Bo od tych iákoby źrzodeł/ łácno [*żołnierze*] v ludźi y v obcych narodow wślawę przijdą: [...] łzczęśliwie przeciw nieprzyjacielowi pociągną [*contra hostem ... progredientur*] *ModrzBaz* 118.

»pociągnąć na wojnę« = *descendere a. venire ad praelium* *PolAnt* [szyk zmienny] (2): Potym rzekł do Iozáfátá/ Pociągniesz zemną ná woynę przeciw Rámoth Gáláádłkiemu? *BibRadz* 1.*Reg* 22/4, 1.*Reg* 26/10.

b. Pojedynczo (2) : [*pan do wójta*:] Potym pociągniesz zá dworem Tám więc iuz miey rozum zworem *RejRozpr* F2.

Zwrot: »w drogę pociągnąć« (1): On więc kólz ná się podźwignął A w drogę przedsię pociągnął *BierEz* B.

Synonimy: 1. potargnąć, szarpnąć; 2. pość; 4. przedłużyć; 5. oskarżyć, powołać, przywieść, wezwać; 6. przywieść; 7. nakłonić, namowić, pobudzić, przywieść; 8. nakryść; 9. naostrzyć; 11. pość, ruszyć, ruszyć się, udać się.

Formacje współrdzenne cf CIĄGNAĆ.

*Cf **POCIĄNIENIE, POCIĄGNION, [POCIĄGLY]***

KW, AL